

1. Tájékoztató műfajcsoport: *hír-műfajcsalád* (kis hír, hír, hírcsokor, jellemzőjük a puszta közlési szándék, alapvető információk nyújtása) – a közlemények száma 490 írás; *tudósítás műfajcsalád* (események, problémák helyszíni ismertetése, személyes részvétel, ilyen az eseménytudósítás, a tematikus tudósítás) – számuk 117; *interjú műfajcsalád* (nyilatkozat, beszélgetés, portré, különféle interjúk, jellemzőjük a véleménynyilvánítás valakivel, válaszadás kérdésekre) – a publikációk száma 64.

2. Publicisztikai műfajcsoport: *cikk műfajcsalád* (igen sokféle téma, terjedelemben is bővebb, célratörőbb, vezércikkek, elméleti cikkek, vitacikkek) – számuk 135; s ezenfelül a kommentár műfajcsalád és a kritikai műfajcsalád. Az előbbi értelemszerűen, minden esetben valamiféle hírhez, eseményhez, információhoz kapcsolódik (kommentár, glossza), az

utóbbi valamilyen műnek, eseménynek a kritikáját adja. A negyedév alatt a megjelent ilyen írások száma 48. (Több írást igen nehéz vagy lehetetlen volt besorolni, mivel sok esetben csak érintették tárgyunkat.)

Vannak örökzöld témák, így az olvasási kultúráról megjelent jegyzetek, vagy a gyerekekről, az ifjúságról, mint a jövő olvasóiról szólók. Természetesen szükség van ezekre is, de a korábbiakhoz képest örvendetes jelenség, hogy több alkalommal jelent meg olyan cikk, amely portrét rajzolt könyvtárosokról.

Ezek után fölvetődik a kérdés: mi az, amit hiányolunk a lapokból? Nos, alig találunk kritikai interjút, kérdésfelvetést; még hosszabb távon is hiányzik a belső vezércikk, a vitaindító írás. S nagyon sajnálni való, hogy igen *kevés a gyakorló könyvtáros tollából származó írás!*

Harmat Béla

Visszhang

Amit olvashatnak „ott”, miért ne olvashatnák „itt” is!

Mivel az indulat rossz tanácsadó, nem ragadtam azonnal tollat *Maruszkai József* észrevételeinek (*Könyvtáros*, 1985/9. sz.) elolvasása után, s lám mire fölocsúdtam meglepetésemből, íme itt van *Simon Zoltán* reflexiója (*Könyvtáros*, 1985/10. sz.), amellyel csak egyetérteni tudok.

Valós gond, amit mi, kérő könyvtárak is érzünk, hogy a báziskönyvtárak állományát korábban nem alakíthatták mai szerepkörüknek megfelelően, s megértjük a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár munkatársait, akik – bizonyára rossz érzéssel – kéréseinkre gyakran nemlegesesen válaszolnak.

Maruszkai József jogosan háborodik fel az egy településen, egymástól elérhető távolságban levő könyvtárak együttműködési készségének és gyakorlatának hiánya miatt (városunkban szerencsére jó telefon- és személyes kapcsolat segíti a könyvtárosokat a dokumentumok helyi beszerzésében), s azt is megértem, s magam is vallom, hogy ne terheljük a könyvtárközi kölcsönzést krimik, sci-fik, kétes értékű bestsellerek kérésével. De ne feledjük, hogy

lektúrt is használhatnak például befogadésvizsgálathoz, olvasásszociológiai felméréshez, ha ez mégoly ritka is.

Igaza van Simon Zoltánnak abban is, hogy e kérések gyakran az olvasószolgálat szakmai hiányosságait jelzik. Az ajánlási készség és képesség hiányának okaira *Biegelbauer Pál* esettanulmányai is rámutatnak, épp e lap 1985/9., illetve 10. számában.

A mi olvasószolgálatunk él az ajánlás és az előjegyzés eszközeivel (előjegyzéseink fele szakkönyv, másik fele kevés lektúrt is tartalmaz), talán ez az egyik oka annak, hogy az utóbbi három évben egyetlen lektúrt sem kérünk könyvtárközi kölcsönzéssel!

Örömmel láttam, hogy más is kifogásolta Maruszkai József megállapítását a felsorolt művek olvasmányértékéről, valamint az esztétikai és az olvasmányérték fogalmának egybecsúsítását. Bár csak *Dnyeprov* művéről jelentette ki kategorikusan, hogy olvasmányértéke „nulla”, a melléte felsorolt művekre is árnyékot vet ez az ítélet. Ha így van, meglepőnek tartom, hogy *Dumas* és *Lawrence* műveit is így ítéli meg!

Tudjuk, hogy egy-egy művet más-más színvonalon fogadnak be olvasói (ami a művek és az olvasók természetéből adódik), de éppen ezért egy-egy olvasat nem minősítheti kizárólagosan az adott művet. Azért, mert egyesek csupán pornóként olvassák a *Lady Chatterley szeretőjét*, attól e regény még nem az.

Most pedig néhány szót a könyvtárközi kölcsönzés etikájáról.

Mit *etikus* kérni? Helyesebben: mit kérhetünk? Van olyan lista, amelyik ezt megszabja? Vállalkozhat-e rá valaki, hogy összeállítsa? Hol az a változatlan és mindenható mérce, amellyel lemérhetjük a műveket? Ha valaki vállalkozna megítélésükre, bizonyára hasznosíthatná az esztétikai kategóriákat, a giccsről és a lektúrról szóló irodalompszichológiai, irodalomszociológiai és irodalomelméleti munkákat.

Maruszkai a *kérő könyvtárak etikátlan alapállásáról* ír. Kár, hogy az „etikátlan” szó szövegkörnyezetében három település nevét sorolja fel, de nem említi melyik ottani könyvtár(ak)ra gondolt. Mosonmagyaróváron a Huszár Gál Városi Könyvtáron kívül több oktatási, üzemi és szakszervezeti könyvtár működik. Közülük bármelyik könyvtár kérhette a felháborodásra okot adó műveket. Mi, a városi könyvtár, egyiket sem kértük (de szakkönyveket és kötelező szépirodalmat annál inkább), ám bárki gondolhatott ránk is. Ennek indokolatlan voltára szabadjon néhányat felsorolnom a közelmúltban igénybe vett könyvtárközi kölcsönzéseinkből: 1983-ban 188 kérésből 1 volt szépirodalmi, *Machiavelli* Mandragora címmel, 1957-ben megjelent vigjáték-kötete; 1984-ben 108 kérésből 7, ezek: *Sárközi György* Szilveszter; *Oscar Wilde* 4 könyve angolul, illetve kétnyelvű kiadása a 20-as évekből; *Tennessee Williams* drámái (nálunk elveszett); *Középkori magyar írások*; 1985-ben 121 kérésből 11, ezek: *D. H. Lawrence* Szülők és szeretők c. művének 10 lapja xeroxon; *Török Sophie* 5 műve, *Babits Mihály* Keresztül-kasul az életemen; *Gellért Oszkár* Kortársaim; *H. von Hofmannsthal* Akárki; *James Joyce* Ulysses (elveszett); *Collen Mac Culloch* The Thorn Birds.

E könyvek közül egyet sem mernék lektúrnek nevezni. (Egyébként a városban és vonzáskörzetében levő könyvtárak kéréseit is mi továbbítjuk.) Még egy kérdés: vajon melyik az etikátlanabb magatartás: továbbítani az olvasó kérését, vagy válaszolatlanul hagyni azt, akár hónapokig, évekig (!) is? A könyvtárközi kölcsönzést szabályozó művelődési miniszteri rendelet értelmében a megkeresett könyvtár a

kérést 3–5 napon belül továbbítani köteles más könyvtárhoz, ha maga képtelen teljesíteni (19/1981. (XII. 8.) MM számú rendelet a könyvtárközi kölcsönzésről, 5. §). S bár arra nincs megfelelő rovat a kérelapon, hogy kinek és mihez kell a kért dokumentum (hacsak a forrás, megjegyzés rovatba oda nem nyomorítjuk!), arra igen, hogy a kérés miért nem teljesíthető.

Szerencsére vannak olyan könyvtárak, ahol a könyvtárosok megfelelő szakmai felkészültséggel, gyorsaságra törekedve végzik a könyvtárközi kölcsönzést. Nagy segítségünkre van a Győri Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár mint közvetítő, a szombathelyi Berzsényi Dániel Megyei Könyvtár, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és az Országos Széchényi Könyvtár. Mindig postafordultával jön tőlük a válasz vagy a kért könyv. Kivétel azért akad. Az FSZEK-hoz 1985. augusztus 30-án, e cikk megírásának időpontjához képest több mint tíz hete küldtük el egyik szépirodalmi kérésünket, s máig sem kaptunk visszajelzést. Ebben is a posta a bűnös? Reméljük.

Végezetül felteszem önmagamnak is a kérdést: kérjünk-e lektúrt könyvtárközi kölcsönzéssel? Nem is olyan könnyű a válasz: lehetőleg ne. De mi van akkor, ha az olvasónak hiába ajánlok mást? Ha ő éppen az *Elfújta a szél*, a *Via mala* vagy a *Réztábla a kapu alatt* című könyveket akarja olvasni, mert már annyian ajánlották neki. Ha nem szerzem meg, akkor hiába mondjuk el minden beiratkozónak, hogy „Ki itt belépsz, a világ bármely könyvtárából kölcsönözhetesz.”

A közpénzen vett közkönyvtári könyv olvasásától, amely könyvtári rendszerünkben esetleg csak a miénknél nagyobb könyvtárban található meg – milyen jogon fosszuk meg kisebb könyvtárunk olvasóját? Példánk egyikénél maradván: a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár állományában megtalálható a *Via mala*. Bármelyik ott beiratkozott olvasó elviheti. A mi beiratkozott olvasónk akkor miért nem kaphatná meg? Nem hiszem, hogy azzal neveljük az olvasót, ha nem segítjük hozzá vágyott olvasmányához. Igénye – igénytelensége? – attól még megmarad. Sőt vágyakozása az „elérhetetlen” mű után csak nőni fog! Céljainkat jobban szolgáljuk, ha továbbítjuk kérését, s a könyv elolvasása után elbeszélgetünk vele. Talán ad a véleményünkre...

Kiczenko Mária

a mosonmagyaróvári Huszár Gál
Városi Könyvtár munkatársa